

**NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉGI
JOGOK ORSZÁGGYŰLÉSI BIZTOSA**
H-1051 Budapest, Nádor u. 22.
www.kisebbsegiombudsman.hu

iktatószám:Nek- 439/2011.

**Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium
1055 Budapest
Kossuth tér 2-4.**

Dr. Navracsics Tibor miniszter úrnak

Tisztelt Miniszter Úr!

Azt tapasztalom, hogy az utóbbi években minden korábbinál nagyobb arányban jelentek meg a jogellenes magatartások körében a faji indítékú, kisebbségellenes előítéletből, a kirekesztő gondolkodásmódból fakadó gyűlölet-cselekmények. Nem szorul különösebb bizonyításra, hogy messze többről van szó, mint büntetőjogilag értékelhető verbális agresszióról, vagy erőszakról. Az igazi veszély abban áll, hogy a megsértett kisebbségi csoport irányába közvetítenek egy üzenetet: ti „mások”, egyúttal „nemkívánatosak”, „értéktelenek” vagytok, aminek következtében

- a) az érintett csoport tagjaiban felerősítik a félelmet, veszélybe kerül az adott kisebbségi közösség biztonságérzete, illetve egy bizonyos cselekményszám után kiszámíthatatlan következményekkel járó önvédelmi reakciókra kerülhet sor,
- b) a már amúgy is meglévő kisebbségellenes indulatokat erősítik fel, segíthetik olyan csoportosulások szerveződését, melyek fogékonyságot mutatnak arra, hogy a kisebbségellenes célok megvalósítására közvetlenül törekedjenek,
- c) e cselekmények büntetlenül hagyása, vagy téves minősítése hozzájárul olyan kisebbségellenes közhangulat kialakításához, amelynek lényege szerint, ha a közhatalom tehetetlen a „cigánybűnözéssel” szemben, akkor a társadalom „önvédelmi szerveződéseinek” kell kézbe vennie a közbiztonság feladatainak intézését.

Tisztában vagyok természetesen azzal, hogy a fenti veszélyforrásokkal szembeni társadalompolitikai védekezés eszközei sokrétűek, és ebben a jogalkotás – ezen belül az adekvát büntetőjogi eszközök megválasztása – csak szerény részt képvisel. Ennek ellenére úgy gondolom, hogy előállt egy olyan társadalompolitikai helyzet, amikor a büntetőkódexnek a jelenleginél jóval egyértelműbben és szigorúbban kell kifejeznie az állam negatív értékítéletét a faji cselekményekkel kapcsolatban. A szigorúbb büntetéssel való fenyegetettség alapja pedig a speciális motívum, mégpedig az adott faji, etnikai, vallási csoporthoz való vélt vagy valóságos hovatartozás.

Mindezzel szemben a Büntető Törvénykönyvben jelenleg mindössze két kifejezetten fajellenes erőszakos bűncselekményt találunk, melyeket a bíróságok vagy soha nem (Népirtás Btk. 155. §), vagy nagyon ritkán, illetve az utóbbi időben céljával, rendeltetésével ellentétesen alkalmaznak (Közösség tagja elleni erőszak 174/B. §). A népirtást is hiába keresnénk a bűnügyi statisztikában, a közösség tagja elleni erőszak esetében pedig e kifejezetten kisebbségvédelmi tényállást az utóbbi idők rendőri és ügyészi gyakorlata a diszkriminációt rendszeresen elszennvedő kisebbségi csoport tagjaival szemben alkalmazza, amikor tehát az elkövetők az őket megkülönböztető és megfélemlítő csoport tagjait bántalmazzák. Ennek példaként említhető, hogy a 2009 novemberében Sajóabonyban történt események kapcsán kizárólag a roma közösség tagjaival szemben indult büntetőeljárás.

Sok éve általános gyakorlat, hogy ha vádemelésre, elítélésre mégis sor kerül, akkor a minősítés a „maradékselekmény” alapján történik, a büntetőjogilag értékelhető cselekmények kifejezetten fajellenes (vagy egyéb kisebbségellenes) jellege a faji motívumot nem tartalmazó törvényi tényállások alkalmazása miatt az ítékezésben egyáltalán nem mutatkozik meg, tehát annak büntetőjogi jogkövetkezéseit sem lehet levonni. Évtizedek óta tapasztalható, hogy a büntető-jogalkalmazási gyakorlat - rendőrtől a bíróig - ebben a kérdésben egységesen passzivitást mutat, nem mutatja ki a fajellenes motívumot, elfedi ezáltal e bűncselekmények társadalomra veszélyességének legfontosabb vetületét. Ennek egyik oka lehet nehézkes bizonyítás, nem lehet kizárni azonban azt sem, hogy a faji motívumokat azért nem kutatják, mert félnek annak társadalmi hatásaitól.

Azt érkelem tehát, hogy a személy- és vagyon elleni, illetve a hivatali bűncselekmények egy része esetében az elkövetés valódi motívuma láthatatlan marad, annak felderítésére, bizonyítására sem a nyomozó hatóságok, sem pedig az igazságszolgáltatás szervei nem mutatnak hajlandóságot, következésképpen jelenlétük évtizedek óta semmiféle formában nem érzékelhető a bűnügyi statisztikákban.

Ahhoz tehát, hogy Magyarországon valóban fajellenes bűncselekmények miatt, a jelenleginél lényegesen több - és természetesen szigorúbban szankcionált - jogerős marasztaló ítéletet szülessen, jogalkotási oldalról is volna tennivaló. Persze nemcsak a szankcióról van szó, hanem arról, hogy a közvélemény, a politikai döntésközpontok továbbá a bűnügyi tudományok képviselői a bűnügyi statisztika révén is kapjanak hiteles tájékoztatást a magyarországi „gyűlölet-bűncselekmények” alakulásáról, jellegzetességeiről.

A javasolt Btk. módosítást az a körülmény is indokolja, hogy Magyarország több nemzetközi kötelezettséget vállalt a büntetőjog alkalmazását illetően:

A faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről New Yorkban 1965. december 21-én elfogadott nemzetközi egyezmény (kihirdette az 1969. évi 8. tvr.) 2. Cikke (1) d.) pontja úgy fogalmaz, hogy a részes államok elítélik a faji megkülönböztetést és vállalják, hogy bármely személy, csoport vagy szervezet által alkalmazott faji megkülönböztetést minden megfelelő eszközzel - szükség esetén törvényhozás útján is - megtiltanak és megszüntetnek. Ehhez pedig az általános tényállásokon túl a nevesített és tipikusan előforduló magatartások meghatározása is szükséges. A 4.cikk a.) pontja szerint „Törvény által büntetendő cselekménnyé nyilvánítják a faji felsőbbrendűsége vagy gyűlöletre alapozott eszmék terjesztését, a faji megkülönböztetésre való izgatást, valamint bármely faj, illetve más színű vagy más etnikai származású személyek csoportja ellen irányuló minden erőszakos cselekedetet vagy arra való izgatást, továbbá fajgyűlölő tevékenység mindenféle támogatását, annak pénzelését is beleértve”.

A fenti egyezmény hivatkozott rendelkezései tehát a faji motivációjú cselekmények anyagi eszközökkel való támogatását sui generis bűncselekményként tartják indokoltnak szabályozni, hasonlóan például a terrorizmus, az embercsempészet vagy a szexuális (nemi erkölcs) elleni magatartások támogatásához. Ez a fajta részesi magatartás ugyanis ma éppen a bűnelkövető motívumainak rejtve maradása miatt szinte minden esetben látens marad a jogalkotás hiányosságaiból adódóan.

A fenti indokok alapján - élve az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 25. §-ában meghatározott jogkörömmel - Miniszter Úr részére a következő

j o g a l k o t á s i j a v a s l a t o t

teszem:

Szükségesnek tartom a Btk. különös részét áttekinteni abból a szempontból, hogy egyes személy-, vagyon, illetve hivatali bűncselekmények esetében a nemzeti, etnikai, faji, vallási csoporthoz tartozás (vagy vélt tartozás) miatt történő elkövetés minősítő körülményként szerepeljen.

E tényállások körébe tartozhatnak megítélésem szerint különösen: Emberölés (166. §), Testi sértés (170. §), Magánlaksértés (176. §), Zaklatás (176/A. §), Becsületsértés (178/A.), Rágalmazás (190. §), Bántalmazás hivatalos eljárásban (226. §), Kényszervallatás (227. §), Jogellenes fogvatartás (228. §), Garázdaság (271. §).

Megfontolandónak tartom a minősített eset kialakításának lehetőségét a Btk.-ban szereplő további két adatvédelmi tényállás (visszaélés személyes adattal, visszaélés közérdekű adattal) esetében is, ha a jogosulatlan adatkezelés mögött faji motiváció áll, mert a szélsőséges mozgalmak erősödése, illetve növekvő internetes jelenlétük okán az ilyen jellegű cselekmények megjelenéséről alappal lehet tartani.

Kérem, hogy a jogalkotási javaslatommal kapcsolatos álláspontjáról, tett vagy tervezett intézkedéseiről tájékoztatni szíveskedjék.

Budapest, 2011. április 05.

Tisztelettel:

Dr. Kállai Ernő